

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
ansvarstagande för kvalitet i utbildningar inom
komvux på entreprenad i Gagnefs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Gagnefs kommun avseende ansvarstagandet för kommunal vuxenutbildning (komvux) som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmännens ansvarstagande för kvaliteten i utbildningen inom komvux som bedrivs på entreprenad genom de avtal som ingåtts med enskilda utbildningsanordnare. En viktig del i detta är att granska avtalens roll och funktion i huvudmäns ansvarstagande för utbildningens kvalitet. Granskningen omfattar endast komvux på gymnasial nivå. Granskningen ska besvara följande frågeställning:

- I vilken utsträckning tar huvudmannen ansvar för kvaliteten i utbildning inom komvux på entreprenad genom de avtal de ingått med enskilda utbildningsanordnare?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer hur väl huvudmannens arbete uppfyller kriterierna i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Gagnefs kommun i följande utsträckning:

Huvudmannen tar i låg utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Huvudmannen behöver utveckla uppföljningsarbetet i syfte att utveckla utbildningens kvalitet.
- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för att identifiera utvecklingsbehov rörande utbildningens kvalitet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 12 januari 2026 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2024:3781) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom frågeställningen.

Inom granskningen bedöms hur huvudmän tar ansvar för utbildningens kvalitet inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Detta omfattar arbetet med att följa upp, analysera och vidta åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet. Även samarbete och dialog mellan huvudmannen och utbildningsanordnarna ingår. Ett särskilt fokus ligger på avtalens roll och funktion i huvudmännens ansvarstagande för utbildningens kvalitet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen tar i låg utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, representanter för förvaltningen, ansvariga politiker och representanter för utbildningsanordnare samt avtal och andra insända dokument.

Ansvarsfördelning, dialog och samarbete

Huvudmannen har i avtalen kommunicerat förväntningar samt en tydlig ansvarsfördelning mellan utbildningsanordnaren och huvudmannen. Vid tiden för Skolinspektionens besök har huvudmannen nyligen påbörjat ett samarbete med en ny utbildningsanordnare och avslutat samarbetet med den tidigare utbildningsanordnaren. Den nuvarande utbildningsanordnaren har upphandlats i samverkan med fem andra kommuner. Rektorn har deltagit i arbetet med att ta fram det nya avtalet tillsammans med rektorer från övriga kommuner inom samarbetet och ett gemensamt upphandlingscentrum. I avtalet beskrivs hur samarbete och dialog ska ske under avtalstiden och vilka förväntningar och vilken ansvarsfördelning som finns mellan huvudmannen och anordnaren. Exempelvis ska utbildningsanordnaren ta fram statistik och information om verksamheten på huvudmannens begäran.

Under hela avtalstiden finns en pågående dialog och samarbete mellan huvudmannens rektor och utbildningsanordnaren, men dialogen främjar inte på ett tydligt sätt huvudmannens ansvarstagande för utbildningens kvalitet. Tidigare har dialogen främst rört frågor kopplat till elevärenden men med den nya utbildningsanordnaren har rektorn tre inplanerade träffar. Den senaste träffen handlade om den kommande kvalitetsrapporten. Utöver det sker kontakt i elevärenden då studie- och yrkesvägledare samt administrativ personal stämmer av med utbildningsanordnarens personal. I kontakterna med utbildningsanordnaren är rektorn huvudmannens representant och varken förvaltning eller någon från nämnden har varit delaktiga i dialogen med utbildningsanordnarna. Vid de regelbundna avstämningar som genomförs mellan skolchefen och rektorn diskuteras nuläget med aktuella frågor som exempelvis rör personal och ekonomi för hela rektorns ansvarsområde och inte specifikt för komvux. Enligt de intervjuade har kvalitet i utbildningen som bedrivs på entreprenad inte diskuterats i detta sammanhang. Nämnden informeras om komvux två gånger per termin men inte specifikt om den del av komvux som bedrivs på entreprenad.

Uppföljning av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen gör årliga uppföljningar av utbildningens resultat, men dessa är begränsade och uppföljningen görs inte utifrån en strategi för hur kvaliteten i utbildningen ska undersökas. Exempelvis har huvudmannen inte tagit fram och följt upp några tydliga indikatorer på utbildningens kvalitet hos anordnaren eller metoder för att undersöka dessa. Den nya utbildningsanordnaren ska tillhandahålla en årlig kvalitetsrapport, men vid tidpunkten för granskningens genomförande har någon sådan ännu inte skickats in då avtalet är nytt. Även den tidigare utbildningsanordnaren skickade in en årlig kvalitetsrapport. Denna innehöll dock inte någon specifik information om Gagnefs kommuns elever utan beskrev utbildningsanordnarens verksamhet i stort. Gagnefs kommun har inte begärt att få någon rapport beträffande huvudmannens elevers resultat. Huvudmannen har dock tillgång till uppgifter som skulle kunna användas för uppföljning på övergripande nivå, men dessa systematiseras inte och används inte i uppföljningen av utbildningen.

Den uppföljning som rektorn gör sker huvudsakligen på individnivå. Huvudmannen har enligt avtalet tillgång till utbildningsanordnarens digitala lärplattform där rektorn kan ta del av information om eleverna, deras aktivitet, resultat på uppgifter och betyg på kurser. Denna information används i syfte att följa eleverna på individnivå. Exempelvis följer rektorn tillsammans med studie- och yrkesvägledare och administratörer upp elevernas resultat och elevärenden kontinuerligt, med fokus på om eleverna blivit godkända på kurserna eller inte och eventuella

avbrott och orsaker till dessa. Den nya utbildningsanordnaren skickar även ut veckovisa översikter över elevernas resultat. Rektorn uppger att de kommer att sammanställa dessa resultat framöver men att de inte har gjort det ännu. Vidare genomför inte huvudmannen någon egen elevenkät utan följer upp elevernas upplevelser av utbildningen genom utbildningsanordnarens enkät. Den tidigare utbildningsanordnaren har dock inte redovisat resultaten specifikt för Gagnefs kommun utan samlat för samtliga elever som besvarat enkäten, vilket medför att huvudmannen inte vet hur kommunens egna elever har svarat på frågorna. Elevernas uppfattning om trygghet, studiero och möjligheter till stöd kan därmed inte utläsas av enkätresultaten. Rektorn och skolchefen uppger att de även får en bild av elevernas synpunkter via eventuella klagomål som kommer till huvudmannens kännedom via administratörer eller studie- och yrkesvägledare. Enligt avtalet med den nya utbildningsanordnaren kommer elevernas enkätresultat att kunna redovisas specifikt för kommunen.

Uppföljningen omfattar inte information om mäns och kvinnors resultat. Den information som samlas in i delas inte upp utifrån kön och ger därför inte underlag för en jämställdhetsanalys. Tidigare har huvudmannen redovisat en sammanställning i kvalitetsrapporten av vilka kurser män och kvinnor väljer att läsa, men det finns inte med i den senaste rapporten.

Avtalet mellan huvudmannen och utbildningsanordnaren har inte någon framträdande roll i uppföljningsarbetet. I det nu gällande avtalet finns flera kvalitetsaspekter med. Dessa handlar bland annat om utbildningsanordnarens skyldighet att ge stöd till eleverna samt elevernas möjlighet till snabb kontakt med lärare. Avtalet innehåller även krav på att laborationer genomförs och att kurslitteratur ska finnas tillgänglig. Avtalet ställer även krav på den webbaserade lärplattformens upplägg vad gäller text, ljud, bild samt videoföreläsningar. Dock finns inte någon plan för systematisk uppföljning av dessa aspekter. Varken rektorn, skolchefen eller representanten för huvudmannens politiska organisation ger uttryck för att avtalen på något sätt skulle försvåra deras möjligheter att följa upp utbildningens kvalitet.

Rektorn skriver varje läsår en kvalitetsrapport där komvux ingår. I kvalitetsrapporten för föregående läsår saknas information om resultaten för den utbildning som bedrivs på entreprenad. Utbildningen på entreprenad nämns vid några enstaka tillfällen i rapporten men den information som redovisas rör endast den utbildning som bedrivs i huvudmannens egen regi. Varken förvaltningen eller nämnden efterfrågar någon specifik information om den utbildning inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Analys av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen genomför inte någon systematisk analys av den information som samlas in genom uppföljningen. Då underlaget i uppföljningen är begränsat finns inte heller ett tillräckligt underlag för att göra en djup och bred analys som omfattar utbildningens kvalitet. Som tidigare nämnts berörs knappast utbildningen som bedrivs på entreprenad i rektorns kvalitetsrapport och den innehåller heller inte några analyser med relevans för den delen av komvux. Skolchefen uppger dock i intervjun att hen har identifierat behovet av att utveckla analysen av resultaten och därför tillsatt en förstelärare med uppdrag att, tillsammans med rektorn, utveckla analysen av den kommunala vuxenutbildningens resultat.

Huvudmannens utvecklingsåtgärder

Huvudmannen har hittills inte genomfört några åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet gällande komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Huvudmannen har dock i det nya avtalet säkerställt att uppföljningen av elevernas resultat redovisas mer kontinuerligt då det tidigare har kommit signaler från eleverna om exempelvis tveksamheter vid betygssättningen. Rektorn genomför också stödande insatser för enskilda elever vid behov.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

Utvecklingsområde 1

- Huvudmannen behöver utveckla uppföljningsarbetet i syfte att utveckla utbildningens kvalitet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att den uppföljning som görs huvudsakligen sker på individnivå genom bland annat studie- och yrkesvägledarens och administratörens veckovisa uppföljningar. Det ger förvisso rektorn en inblick i hur utbildningen fungerar för enskilda elever, men den ger inte ett tillräckligt underlag för att huvudmannen ska kunna göra en bred och djup analys av utbildningens kvalitet som helhet. Huvudmannen efterfrågar inte heller information om den utbildning som bedrivs på entreprenad, så att den kan urskiljas från den utbildning som bedrivs i egen regi. Genom en mer systematisk uppföljning och utifrån en tydlig strategi på övergripande nivå som inte endast innehåller kvantitativa mått skulle utvecklingsarbetet kunna bli mer långsiktigt och bidra till högre måluppfyllelse för alla elever.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår (s. 15) att huvudmannen bör skapa rutiner för hur kvalitetsarbetet ska bedrivas på huvudmannanivå och se till att styrning, ledning, organisation och uppföljningssystem stödjer huvudmannens kvalitetsarbete. Vidare framgår (s. 27) att kontinuerlig uppföljning innebär att fortlöpande samla in saklig information om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat. Det kan vara både kvantitativ och kvalitativ information som ger underlag för analysen och bedömningen av måluppfyllelsen. Uppföljningar som baseras på skattningar av verksamhetens kvalitet och som beskrivs i siffror, kan behöva kompletteras med beskrivande texter om hur arbetsprocesser, organisation eller lärandemiljö påverkat måluppfyllelsen (s. 22). Av samma skrift framgår (s. 20) även att huvudmannen bör skapa rutiner och former för dokumentationen som är effektiva och ändamålsenliga för huvudmannens kvalitetsarbete.

Skolinspektionen rekommenderar därför att Gagnefs kommun utvecklar arbetet med uppföljning av utbildningens kvalitet så att den sker systematiskt och utifrån en strategi för hur kvalitet i utbildningen ska undersökas. I detta ingår att använda metoder för att följa upp utbildningens förutsättningar och genomförande samt att dokumentera uppföljningen på en övergripande nivå. En del i detta kan vara att ta tillvara den information som huvudmannen har tillgång till genom utbildningsanordnarnas digitala plattformar och den information som fås vid direktkontakt med elever och utbildningsanordnare och sedan sammanställa informationen i huvudmannens egen kvalitetsrapport.

Utvecklingsområde 2

- Huvudmannen behöver utveckla arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för att identifiera utvecklingsbehov rörande utbildningens kvalitet.

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det inte genomförs någon systematisk analys av den information om utbildningens kvalitet som Gagnefs kommun har tillgång till. Detta medför en risk att huvudmannen inte kan identifiera eventuella utvecklingsbehov och därmed inte kan vidta de åtgärder som behövs för att långsiktigt utveckla utbildningens kvalitet.

Av 4 kap. 3 § skollagen framgår att varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt ska planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen.

Av Skolverkets allmänna råd om med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår (s. 21) bland annat att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet behöver innehålla en analys av orsakerna till eventuella brister i måluppfyllelse och vilka åtgärder som ska genomföras på kort och lång sikt för att de nationella målen ska kunna uppfyllas. Dokumentationen blir därmed ett stöd för beslut om prioriteringar och utvecklingsinsatser. I samma skrift beskrivs också (s. 33) att huvudmannen särskilt kan behöva analysera om den genomförda uppföljningen utgör tillräckligt underlag för att bedöma den faktiska kvalitetsutvecklingen. I annat fall kan man behöva genomföra ytterligare uppföljning och utvärdering.

Skolinspektionen rekommenderar därför att Gagnefs kommun utvecklar arbetet med att analysera de underlag som samlas in genom uppföljning av utbildningens kvalitet. Med en utförligare analys skulle huvudmannen kunna identifiera mönster och skillnader mellan exempelvis olika kurser och olika elevgrupper utifrån faktorer som kön och ålder, samt söka förklaringar till dessa. Ett sådant underlag ger dessutom stöd när utvecklingsåtgärder ska beslutas.

På Skolinspektionens vägnar

X Hans-Göran Arvidsson

Beslutsfattare
Signerat av: Hans-Göran Arvidsson

X Lena Tuffin

Föredragande
Signerat av: Lena Tuffin

I handläggningen av ärendet har även utredarna Therése Tunek och Sarah Vinterlycka deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 2, 3 och 8 §§

4 kap. 3, 5, 6 och 7 §§

20 kap.

23 kap. 8 §

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

1 kap. 4 §

2 kap. 10 §

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

Allmänna råd (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Gagnefs kommun den 23 april 2025. Besöket genomfördes av utredarna Lena Tuffin och Therése Tunek.

Barn- och utbildningsnämnden är ansvarig nämnd för vuxenutbildningen i Gagnefs kommun. Till sin hjälp har barn- och utbildningsnämnden en barn- och utbildningsförvaltning som leds av en förvaltningschef, tillika skolchef. Gagnefs kommun har en rektor som ansvarar för utbildningen inom komvux. Utbildningen på gymnasial nivå anordnas genom upphandlade avtal med en extern utbildningsanordnare och i egen regi. Vid tiden för granskningstillfället har Gagnefs kommun omkring 100 elever som läser en eller flera kurser på gymnasial nivå.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med ansvariga politiker
- En intervju med representanter för förvaltningen
- En intervju med ansvarig rektor
- En intervju med representanter för enskilda utbildningsanordnare som har avtal med huvudmannen
- Avtal och andra dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/huvudmannens-ansvarstagande-for-kvalitet-i-utbildningar-inom-komvux-pa-entreprenad-genom-avtal/>